

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1963

Vyhlásené: 18.07.1963 Časová verzia predpisu účinná od: 20.12.1977 do: 09.05.1990

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

54

ZÁKON

z 9. júla 1963

o Československej akadémii vied

V období budovania vyspelej socialistickej spoločnosti a vytvárania predpokladov pre postupný prechod ku komunizmu jedným z hlavných činiteľov úspešného rozvoja spoločnosti je socialistická veda, ktorá, budujúc na pevnom základe vedeckého svetového názoru, marxizmu-leninizmu, preniká všetok spoločenský i hospodársky život; stáva sa bezprostrednou výrobnou silou a jednou z hlavných tvorivých zložiek ďalšieho vývoja spoločnosti a jeho plánovitého riadenia.

Plniac túto základnú úlohu, musí socialistická veda, úzko spätá so životom spoločnosti, sústreďovať svoje sily na hlavné úlohy vyplývajúce z potrieb hospodárskeho a kultúrneho rozvoja krajiny a usilovať sa o dosiahnutie najvyššej teoretickej a metodologickej úrovne, komplexnosti a maximálnej efektívnosti vedeckovýskumnej práce. Týmto požiadavkám je potrebné prispôbiť i náplň práce, organizačnú štruktúru a metódy činnosti vrcholnej vedeckej inštitúcie, Československej akadémie vied, ktorá vznikla prebudovaním národných vedeckých inštitúcií, t. j. Kráľovskej českej spoločnosti náuk, založenej v r. 1784, Českej akadémie vied a umení, Matice slovenskej, Slovenskej akadémie vied a umení a nadväzuje tak na pokrokové tradície českej a slovenskej vedy.

Národné zhromaždenie Československej socialistickej republiky sa preto uznieslo na tomto zákone:

Prvá hlava

Postavenie a úlohy Československej akadémie vied

§ 1

Československá akadémia vied (ďalej len „Akadémia“) je vrcholnou vedeckou inštitúciou Československej socialistickej republiky; rozvíja bádateľskú činnosť vo svojich vedeckých pracoviskách a ako svojich členov združuje najvýznamnejších vedeckých pracovníkov.

§ 2

(1) Úlohou Akadémie je starať sa o plánovitý rozvoj československej vedy a vykonávať vedecký výskum na svojich pracoviskách tak, aby výsledky vedeckovýskumnej práce plne slúžili výstavbe vyspelej socialistickej spoločnosti v Československej socialistickej republike. Pri plánovaní vedeckého výskumu a všetkej svojej činnosti Akadémia vychádza z cieľov hospodárskeho,

kultúrneho i politického rozvoja našej spoločnosti, určených Komunistickou stranou Československa; vedecký výskum zameriava tak, aby stálym rozvojom vedy napomáhal Komunistickej strane Československa, štátnym i hospodárskym orgánom a organizáciám i spoločenským organizáciám v ich činnosti, smerujúcej k uskutočneniu týchto cieľov a najmä i k sústavnému zvyšovaniu materiálnej a kultúrnej životnej úrovne pracujúcich.

(2) Pre splnenie týchto úloh Akadémia najmä

- a) vytvára celkovú koncepciu rozvoja československej vedy v súlade s potrebami vývoja socialistickej spoločnosti;
- b) rozvíja na najvyššej úrovni vedeckovýskumnú činnosť riešením základných, pre hospodárstvo a spoločnosť najdôležitejších teoretických problémov prírodných, technických a spoločenských vied a napomáha realizácii výsledkov tejto činnosti;
- c) vypracúva návrhy štátnych plánov základného výskumu v oblasti prírodných, technických a spoločenských vied a predkladá ich vláde a Štátnej komisii pre rozvoj a koordináciu vedy a techniky;
- d) koordinuje a kontroluje plnenie týchto plánov;
- e) vedecky a metodicky usmerňuje základný výskum na vysokých školách a ostatných vedeckovýskumných pracoviskách tak, aby bol zameraný na najdôležitejšie úlohy v súlade so štátnym dlhodobým plánom rozvoja vedy a techniky, aby sa neustále zvyšovala ich úroveň a aby sa čo najúčelnejšie využívali všetky prostriedky;
- f) pre potreby vedeckých pracovísk i pre potreby praxe vyhľadáva a vychováva, najmä v spolupráci s vysokými školami vysoko kvalifikovaných, ideologicky vyspelých a svojej socialistickej vlasti oddaných vedeckých pracovníkov a napomáha vysokým školám v ich pedagogickej činnosti;
- g) zverejňuje výsledky svojej činnosti a napomáha popularizácii výsledkov vedeckého výskumu;
- h) je vrcholným predstaviteľom československej vedy v zahraničí; organizuje a koordinuje vedecké styky s akadémiami vied a obdobnými vedeckými inštitúciami v zahraničí, najmä rozvíja spoluprácu s akadémiami vied socialistickej krajín.

(3) Pre plnenie svojich úloh je Akadémia oprávnená vyžadovať v oblasti základného výskumu od vysokých škôl a ostatných vedeckovýskumných pracovísk potrebné informácie a dávať im podnety pre ich vedeckú činnosť a pre zlepšenie vzájomnej spolupráce; o tom treba upovedomiť nadriadený orgán vedeckovýskumného pracoviska. Akadémia môže podľa potreby dávať týmto pracoviskám, prípadne ich nadriadeným orgánom odporúčanie pre vykonanie vhodných opatrení; pracoviská, prípadne ich nadriadené orgány sú povinné odporúčanie prejednať a Akadémii oznámiť svoje stanovisko.

(4) Pre rovnaké účely je Akadémia oprávnená vyžadovať si potrebné informácie od štátnych a hospodárskych orgánov a organizácií i od spoločenských organizácií.

§ 3

(1) V zásadných vedeckých otázkach je Akadémia hlavným poradcom vlády a spolupracuje so Štátnou komisii pre rozvoj a koordináciu vedy a techniky a so Štátnou plánovacou komisii.

(2) Za svoju činnosť Akadémia zodpovedá priamo vláde; podáva jej každoročne o svojej činnosti zprávu.

§ 4

Akadémia je právnickou osobou. Správu národného majetku zvereného Akadémii vykonávajú v mene Akadémie jej organizačné útvary.

§ 5

(1) Organickou súčasťou Československej akadémie vied a súčasne najvyššou národnou a regionálnou vedeckou inštitúciou na Slovensku je Slovenská akadémia vied.

(2) Pôsobnosť, členstvo a vnútornú organizáciu Slovenskej akadémie vied upraví zákon Slovenskej národnej rady.

§ 6

Akadémia je oprávnená udeľovať vedecké hodnosti. Podrobnosti sú upravené osobitnými predpismi.

§ 7

K Akadémii môžu byť pridružené vedecké spoločnosti; o tom rozhoduje Prezídium Akadémie.

§ 8

Akadémia je oprávnená vydávať časopisy a neperiodické publikácie v odbore svojej činnosti a zriadiť na ten účel vydavateľský podnik.

**Druhá hlava
Členovia Akadémie****§ 9**

Členmi Akadémie sú:

- a) riadni členovia-akademici, ktorými sa môžu stať vynikajúci československí vedci, ktorí sú oddaní socialistickej vlasti, obohatili vedu prácami zvlášť veľkého významu a aj inak prispievajú k výstavbe novej spoločnosti;
- b) členovia korešpondenti, ktorými sa môžu stať vynikajúci československí vedci, ktorí sú oddaní socialistickej vlasti, obohatili vedu významnými prácami a aj inak prispievajú k výstavbe novej spoločnosti;
- c) zahraniční členovia, ktorými sa môžu stať zahraniční vedci, ktorí obohatili vedu veľmi významnými vedeckými prácami slúžiacimi pokroku ľudstva;
- d) čestní členovia, ktorými sa môžu stať tí, ktorí obohatili vedu prácami svetového významu alebo sa zvlášť zaslúžili o vlasť a socializmus či o pokrok ľudstva.

§ 10

Členov Akadémie vymenúva vláda Československej socialistickej republiky spravidla na základe voľby, ktorú vykonáva valné zhromaždenie členov Akadémie, alebo na návrh Prezídia Akadémie.

§ 11

(1) Akademici a členovia korešpondenti sú povinní tvorivým spôsobom pracovať vo svojich vedných odboroch, napomáhať realizácii výsledkov vedeckého výskumu, zúčastňovať sa na činnosti Akadémie, plniť úlohy, ktoré im Akadémia uložila, ako aj svedomite vykonávať funkcie, na ktoré boli povolani.

(2) Akademici a členovia korešpondenti majú pravidelnú mesačnú odmenu; jej výšku ustanoví vláda.

§ 12

Člen Akadémie stráca členstvo rozhodnutím vlády Československej socialistickej republiky na základe jej vlastného uváženia alebo na základe návrhu valného zhromaždenia členov Akadémie, ak sa spreneveril vede, štátu, veci mieru a socializmu alebo ak bol odsúdený na trest straty čestných titulov a vyznamenaní, alebo ak sústavne a bez náležitého dôvodu neplní úlohy vyplývajúce z jeho členstva v Akadémii (§ 11 ods. 1).

Tretia hlava
Orgány Akadémie**§ 13**

(1) Vrcholným orgánom Akadémie je valné zhromaždenie členov Akadémie.

(2) Valné zhromaždenie

- a) rozhoduje o zásadných otázkach týkajúcich sa úloh Akadémie a o zásadných organizačných otázkach, najmä o vnútornej štruktúre Akadémie, prejednáva zprávu Prezídia Akadémie o činnosti Akadémie, určuje hlavné smery činnosti a ďalšieho rozvoja Akadémie a na návrh Prezídia určuje, pre ktoré vedné odbory majú sa zriadiť vedecké kolégiá;
- b) na návrh Prezídia Akadémie volí členov Akadémie (§ 10); na návrh Prezídia rozhoduje aj o podaní návrhu na zánik členstva v Akadémii (§ 12);
- c) na návrh Prezídia Akadémie volí členov Prezídia Akadémie (§ 14 ods. 3 posledná veta); výsledky voľby predkladá Prezídium Akadémie ako návrh vláde Československej socialistickej republiky.

(3) Na rozhodovanie vecí uvedených v odseku 2 sa valné zhromaždenie schádza spravidla raz za rok. Zvoláva ho Prezídium Akadémie; môže naň prizvať i osoby, ktoré nie sú členmi Akadémie, najmä predsedov vedeckých kolégií, ako aj vedúcich vedeckých pracovísk Akadémie a iných ich vedeckých pracovníkov. Hlasovacie právo na valnom zhromaždení majú iba členovia Akadémie.

(4) Prezídium Akadémie môže podľa potreby zvolať zasadanie valného zhromaždenia aj na prejednanie závažných vedeckých, prípadne iných otázok alebo pri významných príležitostiach. Na také zasadanie pozýva Prezídium Akadémie spravidla okrem členov Akadémie i širší okruh pracovníkov Akadémie a iných osôb, ktoré podľa povahy zasadania môžu svojimi znalosťami a skúsenosťami prispieť k jeho úspešným výsledkom. Na takých zasadaniach sa nerozhoduje hlasovaním.

§ 14

(1) Na čele Akadémie je predseda Akadémie, ktorého z radov akademikov vymenúva a odvoláva na návrh vlády prezident Československej socialistickej republiky. Predseda Akadémie sa sústavne stará o plnenie úloh Akadémie; za výkon svojej funkcie zodpovedá vláde Československej socialistickej republiky.

(2) Ústredným riadiacim orgánom Akadémie je Prezídium Akadémie. Prezídium zodpovedá za činnosť Akadémie vláde Československej socialistickej republiky.

(3) Členmi Prezídia Akadémie sú predseda Akadémie, podpredsedovia Akadémie, ďalší členovia Prezídia a vedecký sekretár Akadémie. Podpredsedovia Akadémie a ďalší členovia Prezídia Akadémie sa vymenúvajú z radov členov Akadémie. Podpredsedov Akadémie a vedeckého sekretára Akadémie vymenúva a odvoláva na návrh predsedu Akadémie vláda Československej socialistickej republiky. Ďalších členov Prezídia Akadémie vymenúva a odvoláva vláda

Československej socialistickej republiky spravidla na základe voľby, ktorú vykonáva valné zhromaždenie členov Akadémie, alebo na návrh Prezídia Akadémie.

(4) Počet podpredsedov Akadémie, ako aj počet ďalších členov Prezídia Akadémie určuje vláda Československej socialistickej republiky.

(5) Funkčné obdobie Prezídia Akadémie trvá päť rokov.

§ 15

(1) Prezídium alebo predseda Akadémie môžu poveriť jednotlivých členov Prezídia obstarávaním určitých činností; najmä poverujú podpredsedov Akadémie starostlivosťou o koordináciu a komplexnosť prác v jednotlivých oblastiach vedeckého bádania. Na zabezpečenie riadiacej a organizačnej činnosti môže Prezídium Akadémie na návrh predsedu Akadémie tiež zriaďovať komisie a iné pomocné orgány.

(2) Členovia Prezídia Akadémie poverení určitou činnosťou podľa odseku 1 a predsedovia (vedúci) komisií a iných pomocných orgánov sú za výkon tejto činnosti zodpovední Prezídiu Akadémie a predsedovi Akadémie, podávajú im o nej správy a predkladajú im podľa potreby svoje návrhy.

§ 15a

(1) Prezídium Akadémie dbá o to, aby sa akademici a členovia korešpondenti tvorivým spôsobom zúčastňovali na rozvoji svojho vedného odboru, vedeckom výskume a na realizácii výsledkov vo svojom vednom odbore a prispievali k rozvoju socialistickej vedy a socialistickej spoločnosti.

(2) Prezídium Akadémie hodnotí činnosť akademikov a členov korešpondentov pravidelne, najmenej však v päťročných obdobiach.

(3) Na základe hodnotenia podľa odseku 2 môže Prezídium Akadémie podať vláde Československej socialistickej republiky návrhy na zrušenie členstva akademika alebo člena korešpondenta, ak neplní úlohy uvedené v odseku 1 a v § 11 ods. 1.

§ 16

(1) Základnými ideovými a vedeckými orgánmi pre jednotlivé vedné odbory sú vedecké kolégia Akadémie, zložené z členov Akadémie, riaditeľov (vedúcich) a iných pracovníkov vedeckých pracovísk Akadémie, pracovníkov vysokých škôl a ďalších vedeckých, technických a hospodárskych pracovníkov, prípadne aj iných vynikajúcich odborníkov.

(2) Predsedu a ostatných členov vedeckého kolégia na návrh predsedu Akadémie vymenúva a odvoláva Prezídium Akadémie, ktoré riadi ich činnosť. Predseda kolégia zodpovedá za výkon svojej funkcie Prezídiu a predsedovi Akadémie.

(3) Pôsobnosť kolégií bližšie vymedzia stanovy Akadémie.

§ 17

Orgány i funkcionári Akadémie a ich pracovísk sústavne vytvárajú podmienky pre širokú účasť pracovníkov Akadémie na riadení vedeckej práce. Zásadné otázky, týkajúce sa určitého vedeckého pracoviska, prejednávajú orgány Akadémie spravidla za účasti riaditeľa (vedúceho), prípadne ďalších pracovníkov príslušného pracoviska a zástupcov spoločenských organizácií.

§ 18

Úlohy Akadémie v správnej, hospodárskej a organizačnej oblasti zabezpečuje aparát Akadémie. Prezídium Akadémie určí spôsob konkrétneho riadenia aparátu Akadémie.

Štvrtá hlava**Vedecké pracoviská Akadémie****§ 19**

(1) Strediskami vedeckovýskumnej činnosti Akadémie sú jej vedecké pracoviská, ktoré rozvíjajú na najvyššej úrovni vedeckovýskumnú činnosť v príslušnom vednom odbore, úzko spolupracujú s vysokými školami a ostatnými vedeckovýskumnými pracoviskami, podieľajú sa na vedeckopopularizačnej a kultúrno-politickej činnosti a prispievajú k realizácii výsledkov vedeckovýskumných prác. Postup pri zriaďovaní a zrušovaní vedeckých pracovísk Akadémie upravuje osobitný zákon.

(2) Na čele pracoviska je riaditeľ (vedúci), ktorého na návrh predsedu Akadémie vymenúva a odvoláva Prezídium Akadémie. Riaditeľ (vedúci) riadi všetku činnosť pracoviska a zodpovedá za ňu Prezídiu a predsedovi Akadémie.

(3) Riaditeľ (vedúci) vedeckého pracoviska je povinný vytvárať podmienky pre širokú účasť všetkých pracovníkov na riadení vedeckej práce pracoviska (§ 16); za tým účelom aj prejednáva všetky dôležité otázky vo svojom poradnom orgáne (ústavnej rade) a úzko spolupracuje so spoločenskými organizáciami pôsobiacimi na pracovisku.

§ 20

(1) Povinnosťou vedeckých pracovníkov Akadémie je v súlade s plánmi vedeckovýskumných prác tvorivým spôsobom usilovať sa o čo najúčinnšie riešenie teoreticky závažných a pre prax dôležitých vedeckých problémov, aktívne vedecky pracovať, neustále rozvíjať svoje teoretické znalosti i praktické skúsenosti, politicky sa vzdelávať, opierať sa pri svojej činnosti o kolektív spolupracovníkov; sú aj povinní zúčastňovať sa na vedeckoorganizačnej práci na svojom pracovisku.

(2) Povinnosťou riaditeľa (vedúceho) vedeckého pracoviska Akadémie je vytvárať podmienky pre to, aby každý vedecký pracovník mohol v rámci uložených úloh na svojom pracovisku plne rozvíjať svoje tvorivé schopnosti a zvyšovať svoju vedeckú kvalifikáciu.

(3) Práva a povinnosti pracovníkov vedeckých pracovísk Akadémie upravujú pracovné poriadky pracovísk.

(4) S vedeckými pracovníkmi sa dojednávajú pracovné pomery najdlhšie na dobu piatich rokov, spravidla na základe konkurzu. Pracovné pomery doterajších vedeckých pracovníkov sa upravujú podľa zmyslu tohto ustanovenia tým, že Akadémia s nimi uzavrie nové pracovné zmluvy. Ak nedôjde v lehote určenej Prezídiom Akadémie k dohode o uzavretí novej pracovnej zmluvy, rozviaže Akadémia z tohto dôvodu pracovný pomer výpoveďou, pokiaľ nedôjde k jeho ukončeniu iným spôsobom skôr, než je zákonná výpovedná lehota.

Piata hlava
Záverečné ustanovenia

§ 21

Podrobnejšiu úpravu organizácie, vnútorných pomerov Akadémie a právneho postavenia jej orgánov a ako aj aparátu Akadémie obsahujú stanovy Akadémie, na ktorých sa uznáva valné zhromaždenie členov Akadémie a ktoré schvaľuje vláda.

§ 21a

Funkčné obdobie doterajšieho Prezídia Akadémie sa končí dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona.

§ 22

Zrušuje sa zákon č. 52/1952 Zb. o Československej akadémii vied v znení zákona č. 53/1957 Zb. a vládne nariadenie č. 91/1952 Zb., ktorým sa vykonáva zákon o Československej akadémii vied.

§ 23

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

